

Unsa ang Kasingkasing sa Magbabalak Gardeopatra Quijano

Ang Pagbati Walay Pagaluya: Ang Kahumot Sa Iyang Gugma Mangalimyon Sukad Sa Kinahiladman sa Iyang Kalag

Sa may igo na akong kabuot, sa mahibalo na akong mobati, gibalik ko pagbasa ang matahum balak ni Longfellow *Evangeline* nga nagbasa nako sa diha pa ako sa unang tuig sa hay iskol. Nakapangotana ako : unsa kaha ang kasingkasing sa magbabalak? Apan nakita ko ang hulagway ni Longfellow nga puti na ang ulo. Ug midugang ako sa pagpangotana : matigulang ba ang pagbati sa magbabalak? Nakita ko sa mga garay ug mga pulong sa naasoy nga magbabalak nga gipintal niya ang kalunhaw sa mga dahon nga gihanig sa maanindot nga kaagi sa duha ka batan-ong naghinigugmaay, ang kahumot sa mga bulak nga gihalad unta alang sa katumanan sa mga damgo ni Evangeline ug Gabriel.

Ang tanang mga magbabalak, sumla sa ilang kaagi nagsugod pagpanulat sa panahon nga baskog pa nag ilang lawas ug mihunong sa pagpanggahi na sa ilang mga bukog-- sa paghunong ug pitik sa ilang kasingkasing. Sila lahi sa ubang mga binuhat. Sa panahon sa kalinaw sila malipayon ; sa panahon nga sila daugdaugon sa palad makabaton sila ug kaisug pagawit, bisan sa atubangan sa kamatayon ihagawhaw nila ang katapusang garay nga natagik tungud sa pagsugot ug pagtuo. Ang ilang pagbati walay pagkaluya ; ang kahumot sa ilang gugma mangalimyon sukad sa kinailadman sa ilang kalag.

Inig hisgot nato sa magbabalak dili mahimo nga iwakli ta ang iyang mga balak. Matud pa ni Coleridge : “Kay ang balak mao ang bulak ug kahumot sa tanang kahibalo sa tawo, sa iyang mga pagbati ug pinulongan”. Daghan kitag mga bulak--ug silang tanan mga honi, mga bulak ug mga pako--mga matahum ug matam-is sila, mahumot ug matulin sila nga molupad sa kahanginan ug dakpon ug salosaloon sa atong kaliwatan. Daghan ang maani sa mga hunahuna nga gihablon sa mga magbabalak sa ilang mga sinulat: pagtulon-an nga malungtaron, ang lagdasanon katungdanan gipataas, ang kaguol nahimong labing balaan ug nag kinabuhi sa tawo nakakaplag halawom nga kahulogan ug pagbati.

KArong bag-o migula ang matahum basahon ni Floripinas, “Kasingkasing sa Magbabalak”. Kini maoy lain niyang tampo alang sa atong *literatura*, sunod sa iyang “BASahon sa mga Balak”. Gisubay nako nag “Kasingkasing sa Magbabalak” gikan sa gumaranon, balaknon ug tinuohan nga dapit ug nalingaw ako pag-ayo sa mga hunahuna ni Floripinas. Nakita ko nga ang iyang mga pulong nahulog ngadto sa ilang dapit daw kaugalingon sila didto--dili mabalhin, dili mailisan ug dili mabuyag tungud sa ilang pagkamaayong pagkapili ug pagkagamit. Mao rag dunay pagkahablon. Sa kahapsay, kasayon ug kananoy sa hinagbong sa matag laray sa balak ni Floripinas anaa hikaplagi ang giingon ni Sir P. Sidney nga *the planet-like music of poetry*.

Si Floripinas nga dili lain si Mons. Fernando Buyser, ingon sa ako nang giingon sa unahan wlay pagkaluya sa pagbati. Gilukdo na niya ang 58 ka tuig, apan ang iyang kasingkasing kanunay nagawit sama sa usa iyang mga hunahuna usahay padanagan sa mga bitoon, usahay palingkoron sa kinataliwad-an sa mga bulak, usahay palimisan sa masihag nga

gabon ug usahay pa gayud paduyanon sa nagbulokbulok nga bangaw. Dili siya motagam bisan gihibalag niya ang mga kalisud aron modangat ngadto sa mga kamut sa mga tawo ang iyang mga balak kay ang kalag sa magbabalak dili mopahulay pag-awit. Dili usab siya mohunong kay nag makusog ug matin-aw nga tubod bisan sap-ongan mangita gayud ug kadahilanan sa iyang mabugnawg tubig ug, sa kinailadman sa kasingkasing ni Floripinas nagdilaab ang matahum ug balaanon pagbati.

Unsa ang “Kasingkasing sa Magbabalak”? Ukba ug tan-awa ang iyang sulod. Pamatia ang honi sa iyang subok ug uban sa usa ka tuhog nga sampaguita ihalad sa ampoanan sa atong nasud.